

Menetelmä-opas



KUINKA OTTAA
KÄYTTÖÖN
AIKUISVÄESTÖN
HYVINVOINTIMITTARI
JA MITÄ SIITÄ TULISI
TIETÄÄ

ISBN 978-952-5463-31-6
ISSN 1458-9443

Esko - Kohti tasa-arvoisempaa
työelämää (2018-2020) -hanke

Kaakkois-Suomen sosiaalialan
osaamiskeskus Socom oy

Toimitus: Maina Seppälä

Paino: Grano

2020

Johdanto

Tässä menetelmäoppaassa kuvataan Aikuisväestön hyvinvointimittarin käyttöä työvälineenä aikuisten kanssa tehtävässä työllistämistyössä. Erilaiset mittarit ja mittaamisen kohteet ovat viime vuosina nousseet aivan uudenlaiseen rooliin myös sosiaalialalla. Tämän oppaan tarkoituksena on antaa lyhyt perehdytys yhden mittarin käyttöönottoon ja kokemuksiin siitä.

Aikuisväestön hyvinvointimittaria kokeiltiin Etelä-Karjalassa Esko - Kohti tasa-arvoisempaa työelämää -hankkeessa, jonka toteuttivat Socom, Laptuote-säätiö ja Saimaan Virta ry. Hankkeessa kohdattiin hieman 100 nuorta miestä, joiden kanssa keskusteltiin elämästä, hyvinvoinnista, voimavaroista ja niiden puutteista hyvinvointimittaria apuna käyttäen. Tuloksista on saatavilla oma raporttinsa, mutta tässä oppaassa pureudutaan itse mittariin. Otamme selvää siitä, mikä hyvinvointimittari on, miten hyvinvointimittari otetaan käyttöön ja mihin sen keräämää tietoa on mahdollista käyttää.

Menetelmäoppaasta löytyy myös käyttäjäkokemuksia hyvinvointimittarin käytöstä, sen hyvistä puolista ja heikkouksista. Hyvinvointimittaria voi käyttää minkä asiakasryhmän kanssa hyvänsä. Se sopii erityisesti tilanteisiin, joissa lähtötietoa on niukasti tai tilanteisiin, joihin ei ole määritelty selkeää tiedonkeruu- tai asiakasprosessia, mutta tarvetta elämäntilanteen tai avuntarpeiden kartoitukselle on.

Toivottavasti saat tästä oppaasta apua ja suuntaviivoja onnistuneeseen mittarointiin!

Miksi mitataan?

- ✓Yksinkertaisimmillaan siksi, että saadaan tietoa.
- ✓Tietoa kaivataan muutoksesta, vaikutuksesta, vaikuttavuudesta, asiakkaista, palveluista, eri prosesseista tuloksista jne.
- ✓Vaikuttavuuden mittaaminen perustuu siihen, että on määritelty mitattavia asioita ja mittareita: Aikuisväestön hyvinvointimittari toimii yhtenä tällaisena välineen. Sen avulla mitataan asiakkaan elämäntilannetta ja siinä tapahtuvia muutoksia.
- ✓Useat palvelut ja alat tarvitsevat rakenteellista tietojen keruuta, jotta niiden tekemää työtä on helpompi johtaa ja päätöksiä tehdä kerättyyn dataan perustuen.
- ✓Yhteiset käsitteet ja määreet helpottavat kirjaamista ja esimerkiksi palvelutarpeen arviointia.
- ✓Mittaamisen avulla saadaan tietoa eri interventioiden tai palveluiden vaikutuksesta.

Mittaaminen valmennustyössä

- ✓ Mittarit perustuvat erilaisiin määreisiin, joita on päätetty mitata ja joista halutaan kerätä tietoa. Aivan kuin muillakin aloilla, esimerkiksi terveydenhuollossa tai vaikkapa taloudessa, myös ihmistieteissä mittaaminen on mahdollista ja relevanttia, kunhan mitattavat asiat on määritelty tarpeeksi tarkasti.
- ✓ Aikuisväestön hyvinvointimittari on asiakkaan ja työntekijän yhteinen työkalu. Asiakas itse arvioi omaa tilannettaan ja täten tuottaa tietoa, jota työntekijä tarvitsee.
- ✓ Työntekijän ammattitaito on onnistuneen mittaamisen edellytys. Työntekijän on hyvä saada koulutusta tai perehdytystä aiheeseen. Koulutuksessa on hyvä käsitellä mittaamisen ylipäättään liittyviä asioita sekä sitä, miksi mitataan ja mitä tavoitteita mittaamisella on. Näin työlle on perustelut eikä se tunnu muusta työstä irralliselta tai turhalta.
- ✓ Mittarin tuottamaa tietoa elämäntilanteesta voidaan käyttää muutoksen motivaattorina.

Kokemuksen mittaaminen

- ✓ Kokemuksen mittaaminen on aivan oma lukunsa ja siihen liittyy monenlaisia huomioitavia seikkoja. Kokemuksen mittaamisessa ehkä tärkeintä on sen hyväksyminen, että tulos todellakin on subjektiivinen kokemus.
- ✓ Kokemus määritellään tiedoksi, jota ei ole hankittu teorian tai opiskelujen kautta vaan joka on kertynyt eläessä, vuorovaikutuksessa ihmisten ja maailman kanssa.
- ✓ Mittarin täyttäjän ja työntekijän näkemykset kokemuksesta ja oikeellisuudesta voivat erota. Tällöin on hyvä muistuttaa itseään siitä, kenen kokemusta halutaan mitata. Ristiriitainen vastaus antaa myös hyvän tarttumapinnan aloittaa keskustelu.
- ✓ On myös hyvä määritellä se, mihin kokemustietoa tarvitaan ja mihin sitä käytetään. Kokemuksen ei tarvitse olla ainoa esimerkiksi palveluja tai tukia määrittävä tekijä. Yhdistettynä asiantuntijatietoon tai teoriaan, kokemuksellinen tieto täydentää kuvaa tilanteesta ja siihen vaikuttavista asioista.
- ✓ Joskus mittaaminen saattaa antaa tuloksen, jossa hyvinvointi tai kokemus elämänlaadusta vaikuttaa heikkenevän, kun asioihin aletaan puuttua. Tämä on hyvä tiedostaa, kun asiakkaan tilannetta aletaan kartoittaa, mitata ja miettiä erilaisia toimenpiteitä. Muutos voi pelottaa tai tuntua epämukavalta, jolloin kokemus omasta elämäntilanteesta tai hyvinvoinnista heikkenee. Tuttu huonovointisuus on usein helpompi kestää kuin uusi muuttuva elämäntilanne. Elämäntilanteet myös normalisoituvat ja vasta jälkikäteen koko tilanteen vakavuus tai vaikeus voi realisoitua, jolloin käsitys omasta voinnista ja elämäntilanteesta voi hetkellisesti heiketä.

Aikuisväestön hyvinvointimittari

Mittari on asiakaslähtöinen väline. Se kartoittaa vahvuuksia ja tuo esiin alueita, joilla hyvinvointia tulisi lisätä tai kehittää. Hyvinvointimittari toimii interventiona: jäsentää asiakkaan elämäntilannetta valmiiksi määriteltyjen käsitteiden kautta.



-Aikuisväestön hyvinvointimittarin ovat kehittäneet pääkaupunkiseudun kuntien ja Soccan eli sosiaalialan osaamiskeskuksen kehittäjät



-Löytyy osoitteesta http://www.socca.fi/fi/les/8141/Aikuisvaeston_hyvinvointimittari.pdf
-Excelin avulla mittarin tuloksista saa piirrettyä graafin, johon piirtyy kunkin asiakkaan vastausten perusteella kuva voimavaroista ja vajeista



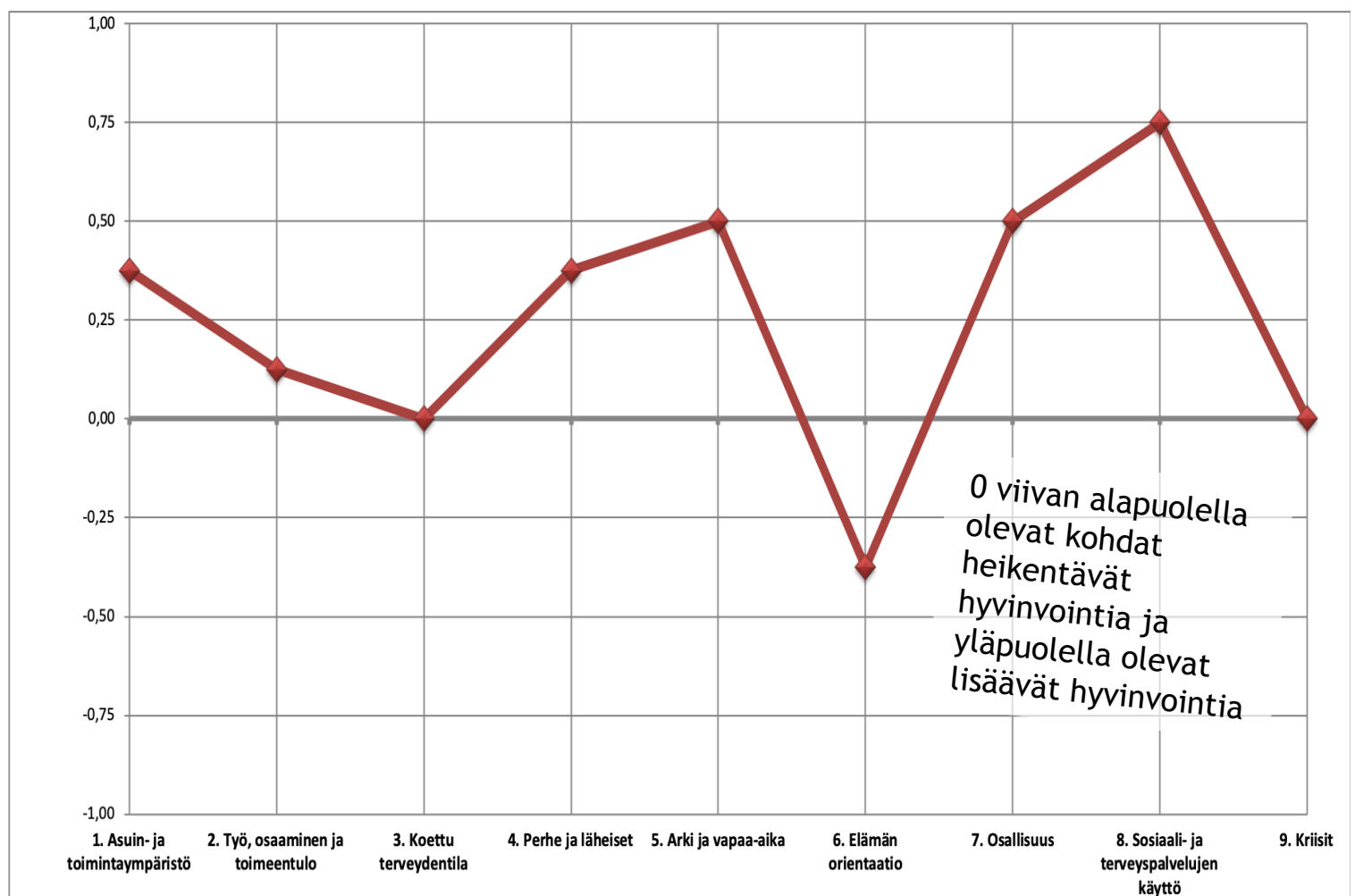
-Mittarin saa ottaa käyttöön kuka haluaa



-Mittarissa käydään läpi 9 eri elämän osa-alueita: asuminen, työ, terveys, perhe, arki, tulevaisuus, osallisuus, palvelut ja kriisit

Asiakkaan kanssa
tulosta on hyvä lähteä
purkamaan positiivisista
asioista! 😊

Mittarin tuottama graafinen tulos



Tulosten purkaminen ja uusintamittaus

- ✓ Ainakin yhtä tärkeää kuin mittarin täyttäminen, on myös sen tuottaman tuloksen purkaminen ja siitä keskustelu.
- ✓ Asiakkaan tulee tietää, mitä tietoa hänestä kertyy ja mitä sillä tehdään.
- ✓ Mittarin täyttäminen toimii hyvänä keskustelun pohjana sen neutraaliuden vuoksi. Keskustelu rakentuu mittarin kysymysten ympärille ja on siten puolueeton ja kaikille samoja aihealueita koskeva. Esimerkiksi päihde- tai mielenterveysaiheiset kysymykset kysytään kaikilta, ei vain niiltä, joilla valmiiksi jo ajatellaan olevan ko. asioihin jotain kosketuspintaa.
- ✓ Keskustellessa myös vastausvaihtoehtoja ja omia ajatuksia kysymyksistä ja niihin vastaamisesta voi pohdiskella lisää. Ensimmäisellä kertaa mittarin kysymykset voivat olla vaikeita ymmärtää, etenkin sellaiselle henkilölle, joka ei ole tottunut analysoimaan ja puhumaan omista ajatuksistaan tai kokemuksistaan.

Käyttöönotto



1. Tulosta mittari
tai ota se
käyttöön
sähköisesti



2. Pyydä mittarin
kehittäjiltä Excel-pohja
johon vastaukset
tallennetaan



3. Harjoittele
mittarin täyttämistä
muutaman kerran



4. Pohdi miten
selittäisit väittämät
mikäli ne eivät heti
aukea

Tiedon keruu ja tallentaminen

- ✓ Päättä itse tai organisaatiosta riippuen pyydä esimieheltäsi tieto mihin mittarit tallennetaan ja miten mittarien keräämää tietoa käytetään.
- ✓ Mittarit voidaan tallentaa osaksi asiakkaan omia tietoja, mutta olisi tärkeää että sen lisäksi mittarit voitaisiin anonymisoida ja tallentaa yhteen paikkaan, jolloin mittarin keräämää tietoa voisi kerryttää ja analysoida joukkona.
 - ✓ Kannattaa myös miettiä, mitä tietoa haluaa sitoa mittariin, vaikka mittaustulos olisi anonymi. Tällaisia tietoja voi olla esimerkiksi ikä, työllisyystilanne, asumistilanne tms.
- ✓ Mittari on tarkoitus toistaa tietyn ajan kuluttua -> mahdollista havaita muutos.
 - ✓ Tämä on erityisen tärkeää ja tuottaa mielenkiintoista tietoa!
- ✓ Kun tietoa tallentuu ja kertyy, sitä voidaan käyttää päätösten ja erilaisiin palveluihin ohjaamisen tukena.

Analyysi ja tiedon palauttaminen käyttäjille

- ✓ Organisaatiossa olisi hyvä olla yksi tai useampi henkilö, jonka työaika on resursoitu myös mittarin keräämän tiedon säännölliselle analysoinnille ja raportoinnille.
- ✓ On eettisesti kyseenalaista kerätä tietoa asiakkailta, mikäli edes itsellä ei ole tietoa miksi tietoa kerätään tai mihin sitä käytetään. Tämän vuoksi on hyvä perustella itselleen ja muille avoimesti, miksi tietoa kerätään ja mihin sitä tullaan käyttämään.
- ✓ Riittävän suuresta aineistosta voidaan tuottaa tietoa systeemaattisen ja rakenteellisen sosiaalityön tai muiden päätösten tueksi.
- ✓ Työntekijä saa tietoa tekemästään työstä, päätöksistä ja interventioiden vaikutuksesta, kun tietoa on tallennettu järjestelmällisesti tietyn aikaa.
- ✓ Isosta aineistosta on pitkällä aikavälillä mahdollista nähdä myös metatason muutoksia: nouseeko jonkun palvelun tarve, onko havaittavissa päihde- tai mielenterveysongelmien yleistymistä tai asumiseen liittyviä pulmia

Mittarista sanottua

Nämä kommentit ovat tulleet Esko-hankkeeseen osallistuneilta nuorilta sekä mittaria käyttäneiltä työntekijöiltä vuonna 2019. Mielenkiintoa kysyttiin mittarien täyttötilanteissa sekä työpajassa, jossa arvioitiin tämän menetelmän toimivuutta työhönvalmennuksen työkaluna.



Taas yksi turhanpäiväinen kysely



Helpompi käyttää kuin Kykyviisari



Jää vähän pinnalliseksi



Vaikeita kysymyksiä



Dataa lähtee, mutta miten se auttaa asiakasta



Kokemuksen mittari, ei realistisen tilanteen



Hyvä keskustelun pohja

- ✓ Mikäli haluat kuulla lisää menetelmästä, voit ottaa yhteyttä suoraan mittarin kehittäjiin.
- ✓ Mikäli haluat pohtia mittarin käyttöönottoa tai kuulla paikallisia kokemuksia Etelä-Karjalasta, voit ottaa yhteyttä Socomiin.



SaimaanVirta
Silta työelämään ja koulutukseen



Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

